

SZABÓ ANDREA
**A 2019-ES AKTÍV FIATALOK MAGYARORSZÁGON
KUTATÁS MÓDSZERTANA**

Az Aktív Fiatalok Magyarországon kutatássorozat¹⁷¹ negyedik, 2019. februári adatfelvételi hullámának módszertana teljes egészében megegyezik a 2015. április folyamán készített utolsó (3.) hulláméval. A társadalomtudományi kutatás 800 fős kvóta¹⁷² mintán készült, amelyet szigorított véletlen sétához hasonló utasítások révén „véletlenítettünk”.¹⁷³ A 800 főt papír alapú kérdőív segítségével, személyesen kérdezték le a magyarországi egyetemek és főiskolák kampuszain. A minta kialakítása során alapsokaságként a magyar nappali tagozatos egyetemi és főiskolai hallgatók létszámát vettük figyelembe, tehát az egyetemek és főiskolák külföldi hallgatóit nem.

Nagyon fontos leszögezni, hogy a vizsgált alapsokaság nem a teljes magyar ifjúság (15–29 évesek), hanem annak egy, egyébként számában és arányaiban is csökkenő részmintája, nagyjából 200 000 fő. Minden olyan kijelentés, ami a magyar fiatalok egészére vonatkozna túlzó, ugyanakkor az elmúlt évtizedek tapasztalatai azt mutatják, hogy a hallgatók gondolkodása, életmódja befolyással bír a teljes magyar 15–29 éves népesség viselkedésére.¹⁷⁴

A kutatás egyik unikalitását az adja, hogy a hallgatók kérdeznek hallgatókat, vagyis a kérdező és a kérdezett között életkori, státusbeli, gondolkodásbeli szakadék, ami nagyon életszerű, helyenként talán kissé karcos válaszokhoz vezet. A kapott válaszok érvényességét pont ez a frissesség és közvetlenség adja. A speciális kérdezői kör, valamint az egyetemi minta lehetővé teszi, hogy olyan kérdések is

171 A nonprofit kutatócsoport egy 2009 óta működő ifjúságkutató munkaközösség felfrissítésével jött létre 2011 tavaszán. Az Aktív Fiatalok Kutatócsoport tagjai társadalomtudományokkal (politológia, pszichológia, szociológia) foglalkozó kutatók, doktorjelöltek. A csoport vezetője Szabó Andrea PhD. Alapító tagjai Róna Dániel PhD, Oross Dániel, PhD és Keil András, doktorjelölt. A kutatócsoporthoz csatlakoztak Susánszky Pál, PhD, Csőzik Rita, Kovács Tamás, Sebestyén Annamária, Papházi Viktor doktoranduszok.

172 A kvóta alapját az Oktatási Hivatal Felsőoktatási statisztikai szolgáltatják, amelyek a 2017/2018-as tanévre vonatkoznak. https://www.oktatas.hu/felsooktatas/kozerdeku_adatok/felsooktatasi_adatok_koztetetele/felsooktatasi_statisztikak.

173 A 2015-ös kutatás módszertanáról részletesen lásd: Róna–Szabó 2017.

174 Az elmúlt évben két jelentős tanulmánykötet is vizsgálta a teljes, 15–29 éves ifjúsági korosztályt (Székely 2018; Nagy 2018).

tesztelésre kerüljenek, amelyek hagyományos, felnőtt, lakossági mintákon sokkal nehezebb; lehet tehát provokatív, szenzitív, izgalmas kérdésekkel is operálni. A kérdezést ugyanis szakmai gyakorlat és/vagy önkéntes munka keretében egyetemisták és főiskolások végezték – szám szerint 111 fő –, akik az ELTE ÁJK, az ELTE TáTK, a BCE Társadalomtudományi Kar, az Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar, a Szegedi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, valamint a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar különböző társadalomtudományi képzésében vesznek részt. A kutatásban kérdezőként részt vevő hallgatók a terepmunka előtt részletes kérdezői eligazításon, kiképzésen estek át. Munkájukat utólag több szempont szerint ellenőriztük. Minden intézmény lekérdezése egy-egy kérdezői csapatra volt bízva, amelyet egy erre a feladatra kijelölt személy, „csapatkapitány” vezetett, aki az instruktoroknak tartozott beszámolási kötelezettséggel. Instruktorok: Sebestyén Annamária (ELTE) (főinstruktor), Galgóczi Eszter (BCE) Glied Viktor (Pécs), Juhász Krisztina (Szeged), Kukucska Zsuzsa (Debrecen).

A személyes kérdezésre 2019. február 11. és február 28. között került sor 187 mintavételi ponton (vagyis ennyi egyetemi, főiskolai karon vagy főiskolán). A személyes kérdezéseket minden esetben a kiválasztott főiskola vagy egyetem kampuszán, vagy a kampusz előtti területen hajtották végre a következő instrukció alapján:¹⁷⁵

- az interjúalanyok első harmadát a bejáratnál kellett kiválasztani oly módon, hogy minden második kijövő vagy bemenő hallgatótól kellett interjút kérni. Ha a hallgató elutasította a kérdezőt, akkor újra kellett kezdeni a számlálást, és az elutasítótól számított második személyt kellett újra megszólítani;
- a következő harmadot az egyetemeken és főiskolákon belül a termek mellett ülő, várakozó hallgatók közül kellett kiválasztani. Közülük legalább egynek társaságból kellett jönnie, a többi magányosan ülő is lehetett;
- az utolsó harmadot társas helyszíneken, azaz a büfében, az udvaron, aulában kellett kiválasztani. Szigorú megkötés volt azonban, hogy tanterembe nem mehetett be a kérdező. Továbbá ismerőst, barátot, azonos szubkultúrához tartozó személyt, kifejezetten szimpatikus, „jó fejnek” látszó személyt nem lehetett kérdezni.

Szigorú megkötés volt azonban, hogy tanterembe nem mehetett be a kérdező. Minden csapatkapitány megkapta az egész intézményre vonatkozó kar, nem és képzési szint szerinti kvótát, amelynek betartásáért ő és a kérdező hallgatók is írásban feleltek. A kérdezők – ha nem csapatkapitányok voltak – csak a lekérdezendő, saját (kari, képzési szint és nemek szerinti) kvótát kaptak kézhez.

¹⁷⁵ A véletlen kiválasztás szabályait 2015-ben Róna Dániel dolgozta ki, amelyet 2019-ben Susánszky Pál frissített.

1. táblázat
Képzési szint, intézmény típusa és nem szerinti teljes minta*

	1 alapképzés (BA/Bsc)		3 mesterképzés (MA/MSc)		2 osztatlan képzés		4 Phd/Dla		Összesen	
	nő	ffi	nő	ffi	nő	ffi	nő	ffi	nő	ffi
állami	242	266	40	34	62	47	12	13	356	360
egyházi	25	10	4	2	8	7	1	0	38	19
magán	13	12	1	1					14	13

*Ez a főkvóta került intézményi szintre leosztva.

2. táblázat
Intézményi kvóta*

	ALAP		MES-TER		OSZTAT-LAN		PhD		Összesen		összesen
	nő	ffi	nő	ffi	nő	ffi	nő	ffi	nő	ffi	
Állatorvostudományi Egyetem	0	0	0	0	3	1	0	0	3	1	4
Budapesti Corvinus Egyetem Gazdálkodástudományi Kar	11	10	4	3	0	0	0	0	15	13	28
Budapesti Corvinus Egyetem Közgazdaságtudományi Kar	1	1	1	1	0	0	0	0	2	2	4
Budapesti Corvinus Egyetem Társadalomtudományi és Nemzetközi Kapcsolatok Kar	4	2	2	1	0	0	0	1	6	4	10
Budapesti Corvinus Egyetem	16	13	7	5	0	0	0	1	23	19	42

*A csapatkapitányok egy ehhez hasonló kvótalapot kaptak a kezükbe. A kvótalap kiegészült az intézmény és kar pontos címével és a kérdezők nevével. Minden kérdező külön-külön megbízólevelet kapott, és egy részletes kérdezői utasítást is részét képezte a csomagnak. A kérdeztettek kérdezés végén a Heinrich Böll Stiftung jóvoltából egy tollat és a kutatói team saját forrásából finanszírozva egy csokoládét kaptak.

A fenti elvek alapján lefolytatott kérdezést követően létrejött 800 fős minta a következő szempontok szerint reprezentatív:

1. az intézmény fenntartója (állami, egyházi főiskola, egyházi egyetem, magán egyetem, magán főiskola);
2. az intézmények súlya a felsőoktatáson belül;
3. az intézményeken belüli kari összetételre;
4. az intézményen és karon belül a nők és férfiak megoszlása;
5. az intézményen és karon belül a képzési szint megoszlása (alapképzés, mesterképzés, osztatlan képzés, PhD képzés).

Ezt az öt szempontot együttesen vettük figyelembe, ami azt jelenti, hogy például az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán pontosan annyi nappali tagozatos, osztatlan képzésre járó, lány jogász hallgató van a mintánkban, mint amennyi az Oktatási Hivatal felsőoktatási statisztikái szerint a reprezentatív mintában szükséges (és így tovább az összes magyarországi intézmény összes karára vonatkozóan). A kutatás ugyan kari szinten reprezentatív, de az egyes karok, adott esetben 1–2 fős mintája nem alkalmas arra, hogy azok mentén szegmentáljuk az adatokat. A minta nem reprezentatív képzési területekre (pl. jogtudományi, természettudományi, gazdaságtudományi).

A kutatásban részt vett hallgatók:

Árpási Botond, Artner Zsófia, Árvay Rita, Balla Kamilla, Balog Vanessza, Balogh Ádám, Baráth Krisztina, Bedő Péter, Bencsik Zsanett, Benedek Marcell, Benedek Zsanett, Benyák Laura, Béres Zsuzsa, Boda Emma, Boros Erik László, Brindza Vivien, Bruckner Máté, Burai Krisztina, Contu Sarah, Czene Flóra, Czene-Jóó Máté, Csapó Rebeka, Csatlós Kata, Csehy Sándor, Csobánczy András, Csomai József, Csordás Noémi, Demjén Anna Katalin, Doktor Andrea, Farkas Zalán, Farkas Zsolt, Fehér Szabolcs, Fesztbaum Szabolcs, Gál Gábor, Galgóczi Eszter, Glied Viktor, Gulyás Ábel, Hajnal Boglárka, Hegyesi Edina, Herbák Mihály, Hermán Vanessa Dóra, Hídi Evelin Kitti, Homonnai Hajnalka, Horváth Bánk, Jakus Kata, Jakusovszki Pál, Katatics Boglárka, Kerényi Dóra, Kiss Evelin, Kiss Róbert Dávid, Kiss Szabolcs, Kóbor Frida, Korponai Orsolya, Kovács Luca, Kovács Zsuzsanna, Kukucska Zsuzsa, Lovas Annamária, Makó Ildikó, Máté Patrik, Megyeri Fanni Réka, Mesics Gábor, Molnár Ivett, Molnár Kristóf, Nagy Attila, Nagy Attila, Nagy Klára, Némedi Fanni, Nemeshegyi Marcell, Németh Kornél, Novák István, Nyiri Szabolcs, Obendorfer Lilla, Oláh Eszter, Papházi Viktor, Papp Zsanett, Pázmándy Petra, Polácsik Anna, Posta Csongor, Rónay Máté, Ruff Petra, Ruzsik Réka, Sándor Zoltán, Sebestyén Annamária, Sebők Marcell, Szabó János, Szabó Palócz Orsolya, Szabó Péter, Székely Zsombor, Szentgyörgyi Vivien, Szilágyi Dániel, Szilasi Blanka, Szondi Ádám, Szőgyi Zalán, Szűcs Bálint, Talabér Ádám, Talabér Krisztián, Tandi Adél, Torma Noémi, Tóth Bence, Tóth Eszter, Tóvári

Adonika, Urbán Korvin, Varga Miklós, Varga Tímea, Varga Viktor, Vass Gergely, Vass Imola, Vigh Emőke, Winkelbauer Anett, Zöldi Adél, Zsitnyák János Bálint.

Köszönjük a hallgatók kiváló munkáját!

A kutatássorozat korábbi, 2011/2012-es, 2013-as és 2015-öt hullámaiból gyorsjelentés és tanulmánykötet is készült magyar, illetve angol nyelven egyaránt (a 2015-ös eredményeket lásd: Szabó 2015; Szabó–Oross 2017). A 2019-es eredményeket magyar és angol nyelven részletesen bemutatja (Szabó 2019).

IRODALOM

- Nagy Ádám (szerk.) (2018): *Margón kívül – Magyar Ifjúság Kutatás 2016*. Budapest, Excenter Kutatóközpont. Szabó 2015;
- Róna Dániel – Szabó Andrea (2012): A kutatás módszertana. In: Szabó Andrea (szerk.) (2012): *Racionálisan lázadó hallgatók 2012: Apátia – Radikalizmus – Posztmaterializmus a magyar egyetemisták és főiskolások körében I*. Szeged, Belvedere Meridionale, 2012. pp. 15–24.
- Róna Dániel – Szabó Andrea (2017): A 2015-ös adatfelvétel módszertana. In: Szabó Andrea, Oross Dániel (szerk.): *Csendesek vagy lázadók? A hallgatók politikai orientációi Magyarországon (2011–2015)*. Szeged–Budapest, Belvedere Meridionale, MTA TK PTI, 208–210. p.
- Szabó Andrea (2014): A kutatás módszertana. In: Szabó Andrea (szerk.): *Racionálisan lázadó hallgatók II. Apátia – Radikalizmus – Posztmaterializmus a magyar egyetemisták és főiskolások körében*. Budapest–Szeged, Belvedere–MTA TK PTI.
- Szabó Andrea (2015): *Az egyetemisták és főiskolások Magyarországon, 2015*. Szeged, Belvedere Meridionale, 83. p.
- Szabó Andrea (2019): *A hallgatók politikai integrációja, 2019. Political Integration of Hungarian Students, 2019*. Prague, Heinrich Böll Stiftung, p. 139.
- Szabó Andrea – Oross Dániel (szerk.) (2017): *Csendesek vagy lázadók? A hallgatók politikai orientációi Magyarországon (2011–2015)*. Szeged–Budapest, Belvedere Meridionale, MTA TK PTI, 243.p.
- Székely Levente (szerk.): *Magyar fiatalok a Kárpát-medencében. Magyar Ifjúság Kutatás 2016*. Budapest, Kutatópont, Enigma 2001 Kiadó Kft.